

□ □ *Dacă tradițiile vor dispărea, în Maramureș nu vor mai rămâne decât munții, Mocănița de pe Vaser, Muzeul Satului Maramureșean și Memorialul de la Sighet, bisericile de lemn și Cimitirul Vesel...*

Cu toate că 2014 a adus Maramureșului mai multe rele decât bune, referitor strict la **promovarea** turismului, anul trecut a fost, totuși, unul dintre cei mai reușiți.

Astfel, Maramureșul a fost inclus în Topul 20 al celor mai frumoase destinații, recomandate de către

Natio

nal Geographic Traveler

pentru a fi vizitate în 2015. Apoi, România a fost nominalizată de site-ul

Lonely Planet

în Top 10 destinații accesibile pentru anul curent. E adevărat, ultimul top nu face referire în mod expres la Maramureș, dar, toți cei care consultă LP află că regiunea trebuie neaparat vizitată. În alt registru,

Comisia Europeană

a avizat două destinații ecoturistice românești, una fiind Mara-Cosău-Creasta Cocoșului, evitându-se astfel distrugerea ecosistemelor de aici, prin construirea de microhidroncentrale.

Anul trecut a adus pentru Maramureș și un mare premiu foto: o imagine realizată în Sârbi de către Roberto Fiore, a obținut o mențiune specială la

National Geographic Photo Contest

, o altă poză cu Mocănița, realizată de Daniel Andreica, fiind selectată de

CNN

în Top 25 Travel Photos pe 2014. În Maramureș a fost turnat un episod dintr-o nouă serie, ce urmează a fi difuzată în curând pe

Travel Channel

. Și tot aici au fost organizate mai multe tabere foto, cum ar fi cea a Școlii Toscanne de Fotografie (TWP), lector fiind renumita artistă

Rena Effendi

, cea care a impus pe plan mondial Maramureșul ca destinație fotografică.

În țară, nici nu mai are rost să enumerăm mulțimea de emisiuni, ziare, reviste, site-uri, bloguri și pagini pe rețelele de socializare, care au elogiat același Maramureș.

Rezultatele promovării au fost pe măsură, 2014 aducând recordul istoric de vizitatori, iar anul acesta s-ar putea ca numărul lor să fie încă și mai mare. Desigur, nu toți operatorii turistici au resimțit acest lucru, fie pentru că au oferit servicii sau ambianță execrabile, plastic sau mâncare de supermarket etichetată fals ca fiind „de-a casei”, fie n-au putut ori nu au știut, să se promoveze pe o piață tot mai aglomerată și concurențială.

Infrastructura.

Aeroportul Baia Mare a rămas la fel de inutil și rupt de lume, cu cei doar 18 mii de pasageri pe an (!) tranzitați în unicele curse pe ruta București, zboruri derulate, în plus, la ore imposibile. Punctul vamal ucrainean-român de la Sighet a rămas la fel de neprietenos, dubios și demn de evitat, ceea ce a menținut fluxul turistic internațional pe axa nord-sud la un nivel nesemnificativ. Drumurile de legătură ale Maramureșului cu restul lumii, prin pasurile Gutin, Căvnic, Șetref și Prislop, au rămas la fel de distruse, excepție făcând ruta Satu Mare – Huta – Sighet, reasfaltată abia prin noiembrie.

Numărul parcarilor, locurilor de picnic, toaletelor publice, infocentrelor turistice sau locațiilor de închiriat autoturisme, a rămas la fel de redus ca în anul precedent. E drept, s-a lucrat la o serie de puncte de informare turistică (niciunul încă terminat), cel de la Sat Șugatag distrugând însă, prin amplasarea nefericită, una dintre cele mai cunoscute vederi din Maramureș. Practic, celebra imagine cu biserica veche văzută prin poarta de lemn (vezi sus) a dispărut definitiv, cadrul fiind acoperit chiar de supradimensionata clădire a infocentrului!

Mocănița de pe Vaser abia a făcut față valului de turiști așa că, vor veni probabil zile când nu vor fi suficiente locomotive pentru transportarea doritorilor (unele fiind imobilizate pentru reparații de durată). Nu este exclus ca operatorul de la Vișeu de Sus să intenționeze cumpărarea unei alte locomotive cu aburi, cu ecartamentul de 760 mm...

Vina

demolării caselor de lemn

, teribilă catastrofă edilitară, se împarte între:

1. Acei săteni, în majoritate reveniți din „Diaspora”, care-și investesc economiile în enorme case cubice de beton, multe nefinalizate cu anii, ceea ce imprimă satelor un aspect trist, de șantier. Ei au degajat mai întâi terenurile prin demolarea caselor, porților și anexelor de lemn, pe care fie le-au ars (pe cele de brad), fie le-au vândut la metru cub (cele din stejar), fără a se gândi la proprii urmași, rude ori prieteni, care poate ar vrea să fie înconjurați de un peisaj

mai cald... Lipsiți de fireasca afectivitate față de casa natală, „stranierii” respectivi nu par capabili să accepte evidența atât de clară pentru grosul românilor și străinilor, și anume că acele case sunt mult prea frumoase ca să fie distruse...

În plus, mulți dintre acei autodeclarați constructori prin Vest nu cunosc tehnicile actuale, susținându-le, total eronat, că-și demolează vechile case de lemn deoarece acestea nu pot fi modernizate la standardele actuale, cu izolații, camere de baie și poduri mansardate, care le pot dubla confortul și suprafața, fără amputarea structurii originale!

Deja au apărut și noi „modele”, care nu reușesc decât să accelereze ștergerea autenticității Maramureșului: vorbim despre groteștile clădiri de zid cu acoperiș turtit și aspect de grajd imens, dar cu verande cioplite din lemn, folosite ca săli de nunți ori pensiuni „tradiționale”, dar și de unele case vechi, tăiate în bucăți pentru a fi apoi reasamblate în forme fanteziste, total străine de tipicul locului – care impune un acoperiș abrupt, în patru ape.

2. Culpabile sunt primăriile, Inspectoratul în Construcții, arhitectul șef al CJ Maramureș și membrii Ordinului Arhitecților, care au parafat autorizații de construcție pentru toate ororile, deși puteau să le respingă, conform legii, pentru neconcordanțe de culoare, regim de înălțime, tipuri de materiale utilizate, conformare arhitectural-volumetrică etc.

3. Trebuie trasă la răspundere Direcția județeană de Cultură, care, împreună cu Comisia Națională de profil, au declarat monumente istorice numai 8 (

OPT!

) case de lemn din Maramureșul istoric! Doar atâtea sunt protejate prin lege în ziua de azi! În total, în satele regiunii am identificat recent doar cca 60 de case de lemn neamenințate cu demolarea, cu tot cu casele-muzeu, de vacanță și cele convertite în pensiuni! Cei plătiți să protejeze, nu au avut grijă nici măcar de zonele-tampon ale bisericilor înscrise în 1999 pe lista UNESCO. Atunci, numai în raza de protecție a celor cinci lăcașuri din Țara Maramureșului se aflau 144 de case, cam jumătate dintre acestea fiind tradiționale, de lemn. Azi, abia de mai există câteva, doar la Budești persistând încă și un minuscul fragment de uliță tipică – salvat prin conservatorismul sătenilor și empatia primarului – singurul din Maramureș sensibil la acest subiect...

În alte județe însă, sate întregi au fost declarate monumente istorice: Rimetea din Alba, Viscri din Brașov, Dobra, Pricaz, Romos și Turdaș din Hunedoara etc.! Direcția de Cultură din ultimul județ a introdus sub protecție și părți importante din satele Pui și Rapoltu Mare, dar și grupuri mari de case (în total cca 250) din Clopotiva, Bunila, Ciungani, Căzănești și Birtin... Deci, acolo s-a putut, chiar dacă acele construcții nu sunt extrem de spectaculoase...

Da, dacă sutele de case cioplite din lemn între anii 1700-1950, existente în urmă cu

5-10-15 ani în Maramureș, ar fi fost protejate prin lege, regiunea ar fi arătat azi cu totul altfel.

În paralel, teoreticienii salvării arhitecturii tradiționale au cheltuit pe întruniri și mese rotunde atâtea resurse, încât ar fi putut ajunge pentru cumpărarea uneia sau două case vechi de lemn, salvându-le astfel de la transformarea în parchet, lambriuri sau mobilier „antic”...

La simpozionul „Salvați satul maramureșean”, prefectul Anton Rohian a anunțat că intenționează să îl invite pe Prințul Charles, „să vadă că Maramureșul nu înseamnă doar cele patru case pe care le-a cumpărat în Breb” și declarându-se nemulțumit că ulița respectivă nu este pietruită (!). De fapt, o parte a farmecului Brebului este datorată chiar acelor ulițe neamenajate... Mai mult, prefectul ar trebui să știe că, după ani de cvasi-abandon, așa-zisele case ale Prințului (două la număr și nu patru, acestea fiind de fapt proprietate a Trustului „Mihai Eminescu”!), au intrat în reabilitare, astfel că, în curând, vor oferi cazare pentru turiști.

La același simpozion, primarul de Baia Mare, Cătălin Cherecheș, a lansat ideea construirii la Firiza a unui pseudo-sat, unde să fie translatate case tradiționale din Maramureșul istoric, într-o acțiune care aduce mai mult a spoliere, decât a măsură de salvare! Adică, să se facă acolo un soi de „muzeu viu”, în care locuitorii să se ocupe de agricultură, meșteșuguri și să prezinte anumite obiceiuri. Desigur, ideea cu strămutările nu este nouă, ea fiind aplicată până și în comunism, când inclusiv Baia Mare s-a ales cu un grup de case aduse din alte părți (Muzeul Satului, pe care turiștii nu prea se înghesuie să îl vadă...). Mutarea ar fi avut logică doar dacă Țara Maramureșului ar fi în pericol iminent de inundare sau îngropare în lavă vulcanică, ceea ce nu este cazul: locul este sigur, dovadă fiind bisericile și casele de lemn datând din secolele XIV-XVIII (cele mai vechi din întreaga țară)... Și apoi, o protecție respectabilă se realizează in situ, în locul original...

Supraviețuirea culturii populare.

De apreciat, moda purtării hainelor tradiționale noi și foarte scumpe (prețul unor cămăși depășește 1000 de euro), ca dovadă epatantă de confort financiar, a continuat să dea de lucru țesătoarelor din Maramureș. La succes au contribuit și turiștii dornici să se fotografieze cu asemenea piese, precum și emisiunile gen etno, care-i promovează asiduu pe cei ce îmbracă straie mai mult sau mai puțin autentice.

Îngrijorător, în tot mai multe sate, bisericile de lemn sunt părăsite în favoarea noilor și imenselor biserici de zid, ridicate uneori „în coasta” celor vechi, iar mormintele de granit schimonosesc, mai nou, toate cimitirele. În continuare, fotografiatul este absolut interzis în bisericile UNESCO de la Bârsana și Poienile Izei. Normal că, în aceste condiții, numărul de turiști care se îndreaptă spre aceste obiective, este tot mai redus!

Toate festivalurile au suferit la capitolul organizare. Spre exemplu, festivalul „Drumul lung spre Cimitirul Vesel” de la Săpânța a fost programat greșit, concomitent cu nu mai puțin de șapte alte festivaluri (!) locale, exact de Sfânta Maria, sărbătoare fără relevanță aparte pentru Săpânța, dar esențială pentru mănăstirea Moisei și pelerinajul de acolo, care este atât de deosebit, încât a fost propus pentru includerea în UNESCO... Festivalul de Datini de Iarnă de la Sighetu Marmăției, tot mai lipsit de promovare și de spectaculozitate (oarecum salvată anul acesta, în extremis, de către „draci”), abia de a adunat undeva între 3-7 mii de spectatori și doar 28 de grupuri totalizând 5-6 sute de performeri (fără nici un invitat străin, nu mai puțin de cinci trupe fiind chiar din Sighet).

Maramureșenii au continuat să aprecieze, într-o anumită măsură, muzica, băutura, mâncarea și tradițiile populare, dar și să se simtă rușinați (fără noimă) de patina nobilă a caselor, porților și interioarelor tradiționale vechi. Iar termopanul, inoxul, plasticul, vopseaua lavabilă ori parchetul și mobila melaminată, au făcut și continuă să facă, tot mai multe ravagii.

Este adevărat, de partea cealaltă nu numai că nu există reduceri de impozite sau alte facilități pentru cei care doresc să conserve moștenirea tipică, dar apar chiar și opreliști! Astfel, nici o firmă nu acceptă să asigure contra incendiilor o casă veche și restaurată din lemn, excepție făcând construcțiile ignifugate regulat de către firme specializate! Vă puteți imagina schimbarea draniței de pe acoperișul mansardat la fiecare 5 ani, doar pentru a plăcea asiguratorilor români?! Sigur că nu! Știu oare aceștia că milioanele de case vechi de lemn din Japonia sunt asigurate fără ignifugare?! Poate, dar, oricum, nu le pasă, Japonia nu e UE...

Altă ignoranță în formă pură: grajdurile tradiționale de lemn, nu numai că nu sunt subvenționate suplimentar pentru autenticitate și notă eco, dar sunt considerate neconforme cu normele UE, urmând a fi, toate, abandonate și demolate! Atunci, cum să se păstreze tradiția?!

Meșterii populari, nesprijiniți continuu de către autorități ori de ONG-urile declarat păstrătoare ale moștenirii culturale, o duc, majoritatea, foarte greu. Nu e de mirare că, în plină vară, singura țesătoare autentică de cânepă din Maramureș (Ioana Pleș din Ieud), a fost nevoită să-și caute temporar de lucru în Italia. La fel, membrii singurei familii de olari din Țara Maramureșului (Burnar din Săcel) și-au închis atelierul, plecând câteva luni la muncă în Germania. Și aceste cazuri nu sunt unice, într-o lume îngenunchată de kitsch și „chinezării”.

Viitorul.

Merge, cert, înspre rău. Deși Maramureșul ocupă un loc de cinste în patrimoniul mondial

UNESCO și în conștiința publică, ca o destinație specială, unde încă mai există reminescente ale lumii preindustriale, unice în Europa – precum arhitectura în lemn, vâltorile, opincile, costumele populare diferite pentru iarnă și vară ori elaborata cultură a fânului, toate aceste lucruri dispar cu o viteză stupefiantă...

În următorii câțiva ani va acționa inerția, apoi efectul dat de zecile de mii de case construite fără nici o noimă, mulțimea de autoturisme și tractoare care elimină căruțele și caii (despre boi și bivoli nici nu mai vorbim), mâncarea de import, apoi normele UE, hibridii, hrana concentrată și tratamentele chimice care anihilează vechile soiuri de plante și zootehnia tradițională, efectul abandonării muncii câmpului de către tineri și, mai ales, mentalitatea noii generații (uneori, rudimentară și consumeristă, nici românească, dar nici occidentală, nici ca la sat, dar nici urbanizată, deci „nici în car, nici în căruță”), va lovi puternic și decisiv.

Vor mai rămâne unii meșteri populari, câteva obiceiuri vor fi perpetuate pentru uzul turiștilor, poate va supraviețui și ceva din natură (atât cât va mai rezista în fața defrișărilor, braconajului și invaziei off-road)... Iar cei care iubesc casele, porțile, muzica, hainele sau agroterasele îngrijite din vechiul și autenticul Maramureș – fie ei români ori străini, tineri sau bătrâni - și care se străduie să salveze pentru posteritate câteva frânturi ale tezaurului său material sau intangibil, vor mai întârzia, cumva, moartea acestui loc...

Există soluții? În epoca globalizării nimeni nu mai păstrează tradiția fără a urmări vreun avantaj, care poate fi ori pura pasiune – care-l determină să acționeze fără urmărirea vreunui alt interes, fie profitul. Să nu fim naivi, crezând altceva! Maramureșenii care știu totul despre viața tradițională și practicarea agro-zootehniei arhaice, dar cărora nu le mai place ceea ce fac, dorind să trăiască ca în secolul XXI, ar putea fi determinați să continue să viețuiască ca în trecutul recent, numai impulsionați de certe avantaje materiale. Astfel, sunt imperios necesare facilități fiscale, precum: subvenționarea materialelor de lucru și de construcție, scutiri de impozite, credite cofinanțate de stat și chiar rente viagere, pentru cei mai reprezentativi meșteri populari, practicanți ai transportului, agriculturii și zootehniei tradiționale, dar și pentru ocupanții celor mai vechi, autentice și valoroase case de lemn.

Dacă responsabilii de la Baia Mare, București și Bruxelles nu vor înțelege urgent unicitatea, fragilitatea și importanța zonei, investind

acum

în salvarea patrimoniului maramureșean, printr-o legislație dedicată și sprijin concret și generos, rămâne doar o chestiune de timp până când totul va deveni istorie... Iar pierderea va fi, timpul va dovedi-o, una a întregii Europe...

AUTOR: ©Teofil Ivanciuc, ianuarie 2015

Prezent și viitor în Maramureșul turistic și tradițional (Autor: Teofil Ivanciuc)

Scriș de Teofil Ivanciuc

Sâmbătă, 17 Ianuarie 2015 15:27 - Ultima actualizare Sâmbătă, 17 Ianuarie 2015 17:42

SURSA:

[Teofil Ivanciuc blog](#)